

liberalismu, opuštěno. To uznávají i někdejší přísní liberálové, kteří v posledních volbách vedle jiných návrhů navrhovali reformu nájemních poměrů ve prospěch nájemců a přiděl půdy neschopným rolníkům schopným.

Nechci z tohoto historického nástinu činiti širokých závěrů; mnoho pouček z něho vyvozených bylo by podmíněno zvláštními anglickými poměry, jichž by nebylo lze užítí jinde. Jako bezpečný závěr lze jen říci: Celní politika se řídila až dosud vždy spíše ohledy politickými a třídními zájmy, než zásadami bezpartijní, potřebám národního hospodářství se přizpůsobující obchodní politiky. Liberální spravedlnosti se přičeí, aby soutěživost byla založena na špatném postavení pracujících tříd nebo na špatné finanční politice státu; předpokládá do jisté míry rovnost soutěžních podmínek, jako logicky z téhož stanoviska odmítá snahy monopolní. A potud jsou dnešní názory liberálními, že cla prohibiční jsou dnes téměř obecně odmítána. Z toho plyne, že liberalism v širším rozsahu než dosud bude vyžadovati značné nivelisace hospodářských i sociálních poměrů ve vedoucích státech a neskonale větší mezinárodní solidarity, stabilisace mezinárodních všeobecných poměrů; otázka hospodářská nesmí býti tedy komplikována mocenskými snahami států nebo názorem, že zápolení »na nůž« je životní nutností. Ve clu totiž byl vždy viděn bojovný prostředek, kalící mezistátní styky. S matematickou jistotou vidíme jen relativitu, podmíněnost obchodně-politických pouček: pro celní politiku nelze dnes stanoviti jako praktické poučky neměnné, věčné »pravdy«. Celní politika není než doplňkem dočasného hospodářského systému či lépe dočasné hospodářské struktury státu uvnitř něho i vzhledem k cizině. A poměry ty jsou příliš složité, než aby se dnes daly řešiti nějakým jednoduchým, velkorysým prostředkem. Tak ve clu co předmětu obchodní politiky vidíme jen dočasnou, pomíjející formu mezinárodních hospodářských styků.

Z P R Á V Y.

Konec našeho prvního voleného parlamentu. Máme-li už ve zvyku — jak je přirozeno — uvědomiti si a s jistými pietními úvahami doprovázeti každý první případ nějaké periodické události v našem mladém životě státním, ať už to jsou první volby, první demise ministerstva, ražba nových kovových mincí či co jiného, sluší se též zastaviti nad událostí nedávných dnů, totiž rozpuštěním prvního z voleb vyšlého zákonodárského sboru. Poněkud rušivě hned na první pohled působí, že první volené Národní shromáždění nekončí smrtí přirozenou, t. j. uplynutím volebního období obou sněmoven, nýbrž rozpuštěním a to bez podstatné a občanstvem pocívané nutnosti. U senátu pak tím utvořen prejudic, který je s to odejmouti mu poslední jeho *raison d' être*, t. j. rozdílné volební období od posl. sněmovny.

Než kdybychom uvažovali o příčinách toho a vůbec chtěli meritorně posuzovati činnost rozpuštěného parlamentu, byla by to úvaha politická, nehodící se na tomto místě.

Chceme spíše shrnouti ony zkušenosti pro »praktickou stálovědu«; kterých jsme za vlády odcházejícího parlamentu nabyli. Ujasnil se nám především pojem demokracie, o níž jsme za monarchie nemohli nabýti správné představy: Demokracie není vládou všech ani vládou několika, ale pravidelně vládou několika politiků z povolání. To není pravidlo nikterak překvapující a ve starších demokraciích asi nikterak nové, je to prostý důsledek toho, že politika právě v demokracii není doménou vrstvy nejvyšší a nejbohatší. A přece jsme si toho na počátku našeho státního života nebyli dobře vědomi.

Druhou zkušeností je poznatek, čím se naše demokracie liší od demokracií jiných států. Kdežto jinde mají více nebo alespoň dvě skupiny či garnitury politiků, které se mohou ve vládě střídati tak, že jedna vládne a druhé přihlížejí a kritisují, aby v případě nespokojenosti národa nastoupily na její místo (demokrati — republikáni, konservativci — liberálové — Labour, pravice — kartel atd.), jsme my vlastně odkázáni na jedinou. Pro velikou a to protistátní oposici je nutna vždy koalice všech stran majících vůli pozitivně pracovati (t. zv. »státo-tvorných«) a jen uvnitř této koalice jsou možné přesuny neb změny, je možné snad i její doplnění novými členy, ale úplné vystřídání jí jinou možné není.

S tím souvisí třetí zkušenost: Není ani tak velikých rozporů a rozdílů mezi příslušníky stran jako počíná býti viditelný rozdíl mezi straníky a prostými občany, t. j. mezi občany hlásícími se veřejně k některé z vládních politických stran a stojících pod jejich ochranou a občany politicky neorganizovanými. To je ovšem také skoro prostý důsledek skutečnosti, kterou bylo nutno předvídati hned po uzákonění poměrného volení: není politické moci než ve stranách. —n—

Profesor dr. Josef Vacek padesátníkem. Dne 17. listopadu t. r. slaví profesor právnické fakulty university Masarykovy dr. Josef Vacek svoje padesáté narozeniny. Profesor Vacek narodil se r. 1875 v Kolíně, habilitoval se r. 1908 na Karlově universitě v Praze spisem »Problém mobilární vindikace v západoevropském právu moderním a dějinný jeho vývoj (I. 1906, II. 1908). V roce 1917 byl jmenován mimořádným profesorem a po založení Masarykovy university stal se jedním z prvých členů profesorského sboru druhé naší právnické fakulty. Profesor Vacek věnoval se u nás poměrně málo pěstovanému oboru srovnávací pravovědy. K oboru tomu vedla ho nejenom znalost cizích jazyků, ale i hluboké pochopení pro sociální instituce všech dob. Je stoupencem t. zv. sociologického směru v právní vědě, jemuž tato spočívá především ostatním v poznávání sociálních poměrů, zejména ve zkoumání vývoje toho kterého právního institutu. Neboť veškero právo jest tomuto směru jedním druhem jevů sociologických poznatelným obecnými metodami věd duchových. Prof. Vacek studoval po této stránce zejména instituci manželství, především pak velmi zajímavý zjev v kulturních dějinách lidstva, totiž pronikavý vliv náboženství na vývoj této instituce. Sem patří na prvém místě obšírná práce »Pravěk a manželství« (I. Praha 1912, II. 1923) spočívající na